

Слід відмітити, що трапляється так, що батьки перебувають у будинках інвалідів, будинках для осіб похилого віку, закладах охорони здоров'я й інших закладах. В нормах гл. 17 СК України не вказується, яким чином це позначається на обов'язку повнолітніх дочки сина по утриманню батьків. Перебування батьків у будинках інвалідів, будинках для осіб похилого віку, закладах охорони здоров'я й інших закладах саме по собі не означає, що вони перестають потребувати матеріальної допомоги. Факт припинення потреби в матеріальній допомозі у всіх випадках має встановлюватися в судовому порядку [3, с. 629].

Тому можна зробити висновок, що обов'язок повнолітніх дочки, сина не припиняється у зв'язку з перебуванням батьків у вказаних закладах як таким.

Таким чином, ми дослідили деякі проблемні аспекти виконання рішень по утриманню непрацездатних батьків повнолітніми дітьми, та дійшли висновку, що повнолітні діти повинні утримувати своїх непрацездатних батьків.

Список використаних джерел

1. Сімейний кодекс України від 10.01.2002 № 2947-III // Відомості Верховної Ради України (ВВР), 2002, № 21-22, ст. 135.
2. Сімейний кодекс України: наук.-практ. коментар / З. Ромовська. — К.: Видав. дім «Ін Юре», 2003. — 480 с.
3. Сімейне право: Нотаріат. Адвокатура. Суд: Науково-практичний посібник.: У 2 кн. / Драгнева Л. Ю., Пульнева О. С., Фурса Є. І., Фурса С. Я. та ін. / За заг ред. С. Я. Фурси. — К.: Видавець Фурса С. М., 2005. — 876 с.

Науковий керівник: к. ю. н., доцент Калітенко О. М.

***Розлуцький Ігор Володимирович,
Чабан Яна Сергіївна***

студенти 3-го курсу Інституту кримінальної юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»

ОСОБЛИВОСТІ СПАДКУВАННЯ ЗА ЗАКОНОМ

Зі смертю фізичної особи виникають відносини правонаступництва, тобто наступництва однієї особи (спадкоємця) в правах і обов'язках іншої (спадкодавця). На реалізацію правонаступництва прав та обов'язків померлої фізичної особи спрямовані норми інституту спадкування. Г.Ф. Шершеневич визначав спадкування як перехід

майнових відносин особи зі смертю її до інших осіб [1, с. 616]. А. Жанабілова під спадкуванням розуміє перехід сукупності майнових, а також деяких особистих немайнових права і обов'язків померлої особи – спадкодавця до його спадкоємців згідно з нормами спадкового права [2, с. 53]. Питанням спадкування присвячена Книга 6 ЦК України. Відповідно до статті 1216 ЦК України спадкуванням є перехід прав та обов'язків (спадщини) від фізичної особи, яка померла, (спадкодавця) до інших осіб (спадкоємців).

Проблеми, пов'язані з реалізацією спадкових прав розглядали у своїх працях С.Н. Братусь, В.О. Гончаренко, Ю.О. Заїка, С.Я. Фурса, Є.І. Фурса та інші вчені

При спадкуванні за законом майно переходить до зазначених у законі спадкоємців у відповідності до встановленої черговості, тобто до визначеного кола осіб, які спадкують одночасно. Кожна наступна черга спадкоємців за законом отримує право на спадкування у разі відсутності спадкоємців попередньої черги, у разі усунення їх від спадкування, а також, у разі неприйняття ними спадщини, або відмови від її прийняття. Також, спадкоємцям за законом надається право за взаємною згодою (договором) змінювати встановлену черговість спадкування. Цей договір повинен бути нотаріально посвідчений та не може порушувати прав тих спадкоємців, які не беруть в ньому участі, а також тих спадкоємців, які мають право на обов'язкову частку. Проте, також черговість може бути змінена і за рішенням суду. За позовом особи, яка є спадкоємцем наступної черги, суд може визнати за нею право на спадкування разом із спадкоємцями тієї черги, яка має право на спадкування, якщо судом буде встановлено, що ця особа надавала матеріальну допомогу, опікувалась та надавала іншу допомогу спадкодавцеві, який був у безпорадному стані через похилий вік, тяжку хворобу або каліцтво. Цивільним кодексом України встановлено п'ять черг спадкоємців [3, с. 386].

До першої черги спадкоємців за законом на лежать діти спадкодавця, у тому числі зачаті за життя спадкодавця та народжені після його смерті, той із подружжя, який його пережив та батьки. Цей перелік спадкоємців за законом є вичерпним. До другої черги спадкоємців за законом належать рідні брати та сестри спадкодавця, його баба та дід, як з боку батька, так і з боку матері. До третьої черги належать рідні дядько та тітка спадкодавця. До четвертої черги спадкоємців за законом належать особи, які проживали зі спадкодавцем однієї сім'єю не менш як п'ять років до часу відкриття спадщини. До п'ятої черги спадкоємців за законом належать інші родичі спадкодавця до шостого ступеня споріднення включно (двоюродні внуки, двоюрідні племінники, двоюрідний дід та баба тощо). Варто зазначити, що чинне законодавство не містить визначення поняття «сім'я», хоча, як вірно вказує Ю.О. Заїка, від правильного застосування цього терміна в кожному конкретному випадку залежить не лише обсяг і характер

суб'єктивного права, а й саме існування цього права (на житлове приміщення, аліменти, пенсію, страхову суму, пільги тощо) [4, с. 166]. Передбачення у ЦК України п'ятої черги спадкоємців фактично безмежно розширило коло спадкоємців за законом. У зв'язку з цим держава практично позбавляється права на відумерлу спадщину. ЦК України у статті 1266 передбачає також можливість спадкування за правом представлення.

Одним із специфічних видів закликання спадкоємців за законом до спадкування є спадкування за правом представлення. Спадкування за правом представлення — це особливий порядок спадкування, коли при наявності певних обставин до спадкування за законом закликаються особи, які заступають собою місце спадкоємця, що помер раніше ніж спадкодавець.

Варто зазначити, що частки у спадщині спадкоємців за законом є рівними. Проте, спадкоємці можуть за домовленістю між собою змінити розмір своїх часток у спадковому майні (стаття 1267 ЦК України).

Підсумовуючи вище наведене, можна зробити наступний висновок: не дивлячись на те, що норми глави 86 ЦК України досить детально регламентують відносини, пов'язані із спадкуванням за законом, на практиці залишається ще багато спірних питань. Зокрема, це стосується визначення спадкових прав утриманців та фактичного подружжя. Дані проблеми зумовлюють необхідність проведення подальших наукових досліджень. Дослідження питання спадкування за законом дозволяє зробити висновок, що даний вид спадкування є дуже значущим питанням у сфері спадкового права, проте і він потребує законодавчих удосконалень. Перспективи щодо подальшого розвитку цього питання вбачаються у вирішенні питань, які стосуються шляхів удосконалення особливостей спадкування усиновленими та усиновлюючими та утриманцями спадкодавця.

Список використаних джерел

1. Шершеневич Г.Ф. Курс гражданского права. — Тула: Автограф, 2001. — 720 с.
2. Жанабилова А. Наследование по закону: место в системе наследования, понятие, сущность и основания // Экономика и право Казахстана. — 2008. — № 2. — С. 52-55.
3. Стефанчук Р. О. Цивільне право України : навч. посібник / Р. О. Стефанчук. — К.: Прецедент, 2005. — 424 с.
4. Заїка Ю.О. Спадкове право в Україні: Становлення і розвиток: Монографія. — К.: КНТ, 2007. — 288 с.

Ключові слова: спадкування, закон, черги, пред'явлення, спадщина.
Науковий керівник : к.ю.н., доцент Деревнін В. С.